

Suvestinė redakcija nuo 2017-01-01 iki 2017-06-14

Įstatymas paskelbtas: Žin. 2002, Nr. [56-2228](#), i. k. 1021010ISTA00IX-895

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
ŽALOS, ATsiradusios dėl valdžios institucijų neteisėtų veiksmų,
ATLYGINIMO IR ATSTOVAVIMO VALSTYBEI IR
LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBEI
ĮSTATYMAS**

2002 m. gegužės 21 d. Nr. IX-895
Vilnius

Pakeistas teisės akto pavadinimas:

Nr. [X-370](#), 2005-10-18, Žin., 2005, Nr. 127-4532 (2005-10-27), i. k. 1051010ISTA000X-370

Pakeistas teisės akto pavadinimas:

Nr. [XII-1762](#), 2015-06-09, paskelbta TAR 2015-06-15, i. k. 2015-09298

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

1. Šis įstatymas nustato asignavimų žalai, atsiradusiai dėl valdžios institucijų neteisėtų veiksmų, atlyginti naudojimą, žalos, atsiradusios dėl neteisėto nuteisimo, neteisėto kardomojo kalinimo (suėmimo), neteisėto sulaikymo, neteisėto procesinių prievartos priemonių pritaikymo, neteisėto administracinės nuobaudos – arešto paskyrimo, atlyginimą ne teismo tvarka, Europos Žmogaus Teisių Teismo ir Jungtinių Tautų Žmogaus teisių komiteto bei kitų tarptautinių institucijų, kurių jurisdikciją ar kompetenciją spręsti dėl Lietuvos Respublikos jurisdikcijai priklausančių asmenų teisių pažeidimų yra pripažinusi Lietuvos Respublika (toliau – tarptautinės institucijos), sprendimų vykdymą, taip pat valstybės regreso (atgręžtinio reikalavimo) teisės į žalą padariusį asmenį įgyvendinimo tvarką ir atstovavimą valstybei ir Lietuvos Respublikos Vyriausybei.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XII-1762](#), 2015-06-09, paskelbta TAR 2015-06-15, i. k. 2015-09298

2. Šiuo įstatymu įgyvendinami Europos Sąjungos teisės aktai, nurodyti šio įstatymo priede.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [IX-2092](#), 2004-03-30, Žin., 2004, Nr. 55-1888 (2004-04-16), i. k. 1041010ISTA0IX-2092

Nr. [X-370](#), 2005-10-18, Žin., 2005, Nr. 127-4532 (2005-10-27), i. k. 1051010ISTA000X-370

2 straipsnis. Asignavimai žalai, atsiradusiai dėl valdžios institucijų neteisėtų veiksmų, atlyginti ir asignavimų mokėjimas

1. Lietuvos Respublikos valstybės biudžete kasmet numatomi asignavimai žalai, atsiradusiai dėl ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuroro, teisėjo ar teismo neteisėtų veiksmų (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.272 straipsnis), taip pat dėl kitų valstybės valdžios institucijų neteisėtų veiksmų (aktų) (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.271 straipsnis), atlyginti, išskyrus šio straipsnio 7 ir 8 dalyse numatytus atvejus. Šių asignavimų valdytojas yra Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija (toliau – Teisingumo ministerija).

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [X-370](#), 2005-10-18, Žin., 2005, Nr. 127-4532 (2005-10-27), i. k. 1051010ISTA000X-370

2. Iš šio straipsnio 1 dalyje nurodytų asignavimų, išskyrus šio straipsnio 7 ir 8 dalyse numatytus atvejus, Teisingumo ministerija vykdo:

1) teismo sprendimus dėl žalos, atsiradusios dėl ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuroro, teisėjo ar teismo arba kitų valstybės valdžios institucijų neteisėtų veiksmų (aktų), atlyginimo;

2) teismo patvirtintas taikos sutartis dėl žalos, atsiradusios dėl ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuroro, teisėjo ar teismo arba kitų valstybės valdžios institucijų neteisėtų veiksmų (aktų), atlyginimo;

3) Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimus ir šalių taikius susitarimus, kuriems preliminariai pritarė Lietuvos Respublikos Vyriausybė;

Straipsnio punkto pakeitimai:

Nr. [XII-1762](#), 2015-06-09, paskelbta TAR 2015-06-15, i. k. 2015-09298

4) tarptautinių institucijų sprendimus dėl žalos atlyginimo (kompensacijos išmokėjimo), jei yra nustatytas piniginės kompensacijos dydis;

5) šio įstatymo 3 straipsnio 7 dalyje nurodytas taikos sutartis;

6) sprendimus atlyginti šio įstatymo 5² straipsnio 1 dalyje numatytą žalą.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [X-370](#), 2005-10-18, *Žin.*, 2005, Nr. 127-4532 (2005-10-27), i. k. 1051010ISTA000X-370

3. Šio straipsnio 2 dalies 1, 2 ir 6 punktuose nurodytus dokumentus Teisingumo ministerija turi įvykdyti ne vėliau kaip per 3 mėnesius nuo jų gavimo, o šio straipsnio 2 dalies 5 punkte nurodytus dokumentus – per 3 mėnesius nuo jų pasirašymo.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [X-370](#), 2005-10-18, *Žin.*, 2005, Nr. 127-4532 (2005-10-27), i. k. 1051010ISTA000X-370

4. Lietuvos Respublikos Vyriausybės atstovas Europos Žmogaus Teisių Teisme, gavęs Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimus dėl žalos atlyginimo arba šalių taikius susitarimus, kuriems preliminariai pritarė Lietuvos Respublikos Vyriausybė, nedelsdamas juos pateikia Teisingumo ministerijai. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas arba šalių taikius susitarimas, kuriam preliminariai pritarė Lietuvos Respublikos Vyriausybė, turi būti įvykdytas tarptautinės teisės aktų nustatytais terminais.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XII-1762](#), 2015-06-09, paskelbta TAR 2015-06-15, i. k. 2015-09298

5. Valstybės institucija ar pareigūnas, gavę tarptautinių institucijų sprendimus dėl piniginės kompensacijos išmokėjimo, nedelsdami juos pateikia Teisingumo ministerijai. Šie sprendimai turi būti įvykdyti ne vėliau kaip per 3 mėnesius nuo tada, kai juos gauna Teisingumo ministerija, jei tarptautinės teisės aktai nenustato kitaip.

6. Vykdamas šio straipsnio 2 dalyje nurodytus dokumentus, lėšos iš šio straipsnio 1 dalyje numatytų asignavimų pervedamos į žalą patyrusio asmens asmeninę mokėjimo sąskaitą. Jeigu žalą patyręs asmuo yra suimtas ar atlieka laisvės atėmimo bausmę, lėšos gali būti pervedamos į laisvės atėmimo vietos įstaigos administruojamą šio asmens asmeninę sąskaitą. Dėl šio straipsnio 2 dalyje nurodytų dokumentų priverstinio vykdymo asmuo gali kreiptis, jeigu Teisingumo ministerija pagal asmens prašymą lėšas pervesti į jo asmeninę mokėjimo sąskaitą arba laisvės atėmimo vietos įstaigos administruojamą jo asmeninę sąskaitą šių dokumentų neįvykdė per šio straipsnio 3, 4 ir 5 dalyse nustatytus terminus.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [X-370](#), 2005-10-18, *Žin.*, 2005, Nr. 127-4532 (2005-10-27), i. k. 1051010ISTA000X-370

Nr. [XII-1762](#), 2015-06-09, paskelbta TAR 2015-06-15, i. k. 2015-09298

7. Žalos dalis, iš Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto ar Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto neišmokėta dėl neteisėtų Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaigų ar Valstybinės ligonių kasos prie Sveikatos apsaugos ministerijos, teritorinių ligonių kasų veiksmų (sprendimų), iš šio įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje numatytų asignavimų neatlyginama. Šios lėšos išmokamos atitinkamai iš Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto ar Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto. Iš šio įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje numatytų

asignavimų atlyginama žalos dalis, viršijanti iš Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto ar Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto dėl neteisėtų veiksmų (sprendimų) išmokėtąją.

Papildyta straipsnio dalimi:

Nr. [X-370](#), 2005-10-18, *Žin.*, 2005, Nr. 127-4532 (2005-10-27), i. k. 1051010ISTA000X-370

8. Iš šio įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje numatytų asignavimų neatlyginama žala, valdžios institucijų neteisėtais veiksmais padaryta šių valdžios institucijų darbuotojams, valstybės tarnautojams, taip pat valstybės politikams, teisėjams ir valstybės pareigūnams tais atvejais, jei buvo taikomi darbo santykius, valstybės tarnybą ar specialūs jų statusą reglamentuojantys teisės aktai. Ši žala atlyginama iš žalą padariusiai institucijai skiriamų valstybės biudžeto asignavimų.

Papildyta straipsnio dalimi:

Nr. [X-370](#), 2005-10-18, *Žin.*, 2005, Nr. 127-4532 (2005-10-27), i. k. 1051010ISTA000X-370

9. Be to, iš šio straipsnio 1 dalyje numatytų asignavimų kompensuojamos šio įstatymo 5⁽²⁾ straipsnio 4 dalyje numatytos lėšos. Šios lėšos yra sumokamos per 3 mėnesius nuo reikiamų dokumentų gavimo dienos.

Papildyta straipsnio dalimi:

Nr. [X-370](#), 2005-10-18, *Žin.*, 2005, Nr. 127-4532 (2005-10-27), i. k. 1051010ISTA000X-370

10. Valdžios institucija, kuriai dėl padarytos žalos atlyginimo yra iškelta byla, apie bylos iškėlimo faktą nedelsdama raštu praneša Teisingumo ministerijai kartu pateikdama ieškinio (prašymo, skundo) kopiją.

Papildyta straipsnio dalimi:

Nr. [X-370](#), 2005-10-18, *Žin.*, 2005, Nr. 127-4532 (2005-10-27), i. k. 1051010ISTA000X-370

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [IX-2092](#), 2004-03-30, *Žin.*, 2004, Nr. 55-1888 (2004-04-16), i. k. 1041010ISTA0IX-2092

3 straipsnis. Žalos atlyginimas ne teismo tvarka

1. Asmuo turi teisę kreiptis į Teisingumo ministeriją dėl žalos, atsiradusios dėl neteisėto nuteisimo, neteisėto kardomojo kalinimo (suėmimo), neteisėto sulaikymo, neteisėto procesinių prievartos priemonių pritaikymo, neteisėto administracinės nuobaudos – arešto paskyrimo, atlyginimo (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.272 straipsnio 1 dalis) ne teismo tvarka ne vėliau kaip per 3 metus nuo to laiko, kai jis sužinojo arba turėjo sužinoti, kad įstatymų nustatyta tvarka nustatyta, jog nuteisimas, kardomasis kalinimas (suėmimas), sulaikymas, procesinių prievartos priemonių pritaikymas ar administracinės nuobaudos – arešto paskyrimas yra neteisėti. Asmuo, dėl kurio tarptautinė institucija yra priėmusi sprendimą dėl žalos atlyginimo (kompensacijos išmokėjimo), tačiau nėra nustąčiusi piniginių kompensacijos dydžio, turi teisę kreiptis į Teisingumo ministeriją dėl žalos dydžio nustatymo ir žalos atlyginimo. Teisingumo ministerija turi teisę įvykdyti tarptautinių institucijų sprendimus dėl žalos atlyginimo (kompensacijos išmokėjimo) ir tuo atveju, kai nėra asmens prašymo.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [IX-2092](#), 2004-03-30, *Žin.*, 2004, Nr. 55-1888 (2004-04-16), i. k. 1041010ISTA0IX-2092

2. Ne teismo tvarka neatlyginama žala asmeniui:

1) dėl kurio teismas yra priėmęs sprendimą dėl žalos, atsiradusios dėl tų pačių neteisėtų veiksmų, arba patvirtinęs taikos sutartį;

2) kuris baudžiamosios bylos ikiteisminio tyrimo ar nagrinėjimo teisme metu arba administracinio teisės pažeidimo bylos teisenos metu save apkalbinėdamas ar kitaip kliudė nustatyti tiesą, slapstėsi ir taip prisidėjo prie žalos atsiradimo.

3. Teisingumo ministerijai teikiamame asmens prašyme atlyginti žalą ne teismo tvarka turi būti nurodoma:

- 1) vardas, pavardė, asmens kodas, gyvenamoji vieta;
- 2) kokio dydžio žalą prašoma atlyginti;
- 3) žalos dydį pagrindžiančios aplinkybės ir dokumentai;
- 4) asmens patvirtinimas, kad teismas nėra priėmęs sprendimo dėl žalos, atsiradusios dėl tų pačių neteisėtų veiksmų, ir nėra patvirtinęs taikos sutarties.

4. Prie Teisingumo ministerijai teikiamo asmens prašymo atlyginti žalą ne teismo tvarka pridedamas įsiteisėjęs ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuroro, teisėjo ar teismo sprendimas, nustatantis pažeidimus, kuriuos padarė ikiteisminio tyrimo pareigūnas, prokuroras, teisėjas ar teismas baudžiamojoje ar administracinio teisės pažeidimo byloje priimdami sprendimą dėl nuteisimo, kardomojo kalinimo (suėmimo), sulaikymo, procesinių prievartos priemonių pritaikymo, administracinės nuobaudos – arešto paskyrimo, taip pat žalos dydį patvirtinantys dokumentai. Kai į Teisingumo ministeriją kreipiasi asmuo, dėl kurio tarptautinė institucija yra priėmusi sprendimą dėl žalos atlyginimo (kompensacijos išmokėjimo), tačiau nėra nustačiusi piniginių kompensacijos dydžio, prie prašymo pridedamas tarptautinės institucijos sprendimas.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [IX-2092](#), 2004-03-30, *Žin.*, 2004, Nr. 55-1888 (2004-04-16), i. k. 1041010ISTA0IX-2092

Nr. [X-370](#), 2005-10-18, *Žin.*, 2005, Nr. 127-4532 (2005-10-27), i. k. 1051010ISTA000X-370

5. Teisingumo ministerija, nagrinėdama asmens prašymą atlyginti žalą ne teismo tvarka, turi teisę iš valstybės institucijų, įstaigų, kitų juridinių bei fizinių asmenų gauti žalos dydžiui apskaičiuoti reikalingą informaciją.

6. Teisingumo ministerija ne vėliau kaip per 3 mėnesius nuo asmens prašymo atlyginti žalą ne teismo tvarka ir visų žalos dydžiui apskaičiuoti reikalingų dokumentų gavimo turi asmeniui pateikti motyvuotą rašytinį siūlymą dėl žalos atlyginimo ne teismo tvarka ir nustatyti protingą, bet ne ilgesnį negu vieno mėnesio terminą, per kurį asmuo gali atvykti į Teisingumo ministeriją pasirašyti taikos sutartį, arba motyvuotą rašytinį atsisakymą atlyginti žalą ne teismo tvarka. Jei asmuo per nustatytą terminą neatvyksta pasirašyti taikos sutarties, laikoma, kad jis nesutiko su siūlomu žalos atlyginimu. Jei asmuo negalėjo atvykti dėl svarbių priežasčių, Teisingumo ministerija nustato papildomą terminą taikos sutarčiai pasirašyti.

7. Taikos sutartį pasirašo teisingumo ministras arba jo įgaliotas asmuo ir Teisingumo ministerijai prašymą atlyginti žalą ne teismo tvarka pateikęs asmuo arba jo atstovas. Sutarties formą nustato teisingumo ministras.

8. Jei Teisingumo ministerijai prašymą atlyginti žalą ne teismo tvarka pateikęs asmuo kreipiasi į teismą dėl žalos, atsiradusios dėl tų pačių neteisėtų veiksmų, atlyginimo, Teisingumo ministerija sustabdo asmens prašymo atlyginti žalą ne teismo tvarka nagrinėjimą iki teismo sprendimo dėl žalos atlyginimo įsiteisėjimo, bylos nutraukimo arba pareiškimo palikimo nenagrinėto.

9. Asmuo, kuris nesutiko su Teisingumo ministerijos siūlymu dėl žalos atlyginimo ne teismo tvarka, atsisakė žalos atlyginimo ne teismo tvarka ar šio straipsnio 6 dalyje nustatytu laiku neatvyko pasirašyti taikos sutarties, turi teisę kreiptis į teismą dėl žalos atlyginimo Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso nustatyta tvarka.

10. Ne vėliau kaip per 3 dienas nuo ieškinio dėl žalos, atsiradusios dėl neteisėto nuteisimo, neteisėto kardomojo kalinimo (suėmimo), neteisėto sulaikymo, neteisėto procesinių prievartos priemonių pritaikymo, neteisėto administracinės nuobaudos – arešto paskyrimo, atlyginimo, taip pat dėl žalos atlyginimo tarptautinės institucijos sprendimo pagrindu priėmimo teismas išsiunčia Teisingumo ministerijai gauto ieškinio nuorašą. Teismas ne vėliau kaip per 3 dienas nuo sprendimo dėl žalos, atsiradusios dėl neteisėto nuteisimo, neteisėto kardomojo kalinimo (suėmimo), neteisėto sulaikymo, neteisėto procesinių prievartos priemonių pritaikymo, neteisėto administracinės nuobaudos – arešto paskyrimo, atlyginimo, taip pat sprendimo dėl žalos atlyginimo tarptautinės institucijos sprendimo pagrindu priėmimo ar taikos sutarties patvirtinimo šių dokumentų nuorašus išsiunčia Teisingumo ministerijai.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [IX-2092](#), 2004-03-30, *Žin.*, 2004, Nr. 55-1888 (2004-04-16), i. k. 1041010ISTA0IX-2092

4 straipsnis. Ne teismo tvarka atlyginamos žalos dydžio nustatymas

1. Asmeniui, kuriam žala atsirado dėl neteisėto nuteisimo, neteisėto kardomojo kalinimo (suėmimo), neteisėto sulaikymo, neteisėto procesinių prievartos priemonių pritaikymo, neteisėto administracinės nuobaudos – arešto paskyrimo (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.272 straipsnio 1 dalis), taip pat asmeniui, dėl kurio tarptautinė institucija yra priėmusi sprendimą dėl žalos atlyginimo (kompensacijos išmokėjimo), tačiau nėra nustačiusi piniginių kompensacijos dydžio, ne teismo tvarka atlyginama reali turtinė žala, t. y. turto netekimas arba sužalojimas, turėtos išlaidos, negautos pajamos (negautas darbo užmokestis ar kitos darbinės pajamos atskaičius mokesčius ir privalomojo valstybinio socialinio draudimo bei privalomojo sveikatos draudimo įmokas; pašalpos; pensijos), kurias asmuo būtų gavęs, jeigu nebūtų buvę neteisėtų veiksmų, taip pat neturtinė žala, apskaičiuota šio straipsnio nustatyta tvarka. Ne teismo tvarka atlyginamos turtinės žalos dydis negali viršyti 2 900 eurų, o neturtinės žalos dydis negali viršyti 1 500 eurų. Teisingumo ministerija, atlygindama žalą dėl negauto darbo užmokesčio, sumoka privalomojo valstybinio socialinio draudimo įmokas (mokamas darbdavio ir darbuotojo) į Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetą už laikotarpį, per kurį asmuo negavo darbo užmokesčio dėl neteisėtų veiksmų. Privalomojo valstybinio socialinio draudimo įmokos neįskaičiuojamos į asmeniui atlyginamos turtinės žalos sumą.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [IX-2092](#), 2004-03-30, *Žin.*, 2004, Nr. 55-1888 (2004-04-16), i. k. 1041010ISTA0IX-2092

Nr. [XII-1257](#), 2014-10-16, paskelbta TAR 2014-10-27, i. k. 2014-14861

2. Asmeniui, dirbusiam pagal darbo sutartį, žalos dydis už neteisėto kalinimo, neteisėto kardomojo kalinimo (suėmimo), neteisėto sulaikymo ar neteisėtos administracinės nuobaudos – arešto laiką apskaičiuojamas pagal vidutinį darbo užmokestį, kuris apskaičiuojamas Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka.

3. Asmeniui, kuris vertėsi individualiu verslu arba profesine veikla, atlyginama už kiekvieną neteisėto kalinimo, neteisėto kardomojo kalinimo (suėmimo), neteisėto sulaikymo ar neteisėtos administracinės nuobaudos – arešto dieną. Žalos dydis apskaičiuojamas pagal 12 paskutinių mėnesių iki verslo ar profesinės veiklos nutraukimo dėl neteisėto kalinimo, neteisėto kardomojo kalinimo (suėmimo), neteisėto sulaikymo ar neteisėtos administracinės nuobaudos – arešto vidutines apmokestintas pajamas: šios pajamos padalijamos iš tų 12 mėnesių kalendorinių dienų skaičiaus ir padauginamos iš kalendorinių dienų, kurias asmuo buvo neteisėtai kalintas, neteisėtai suimtas, neteisėtai sulaikytas ar atliko neteisėtai paskirtą administracinę nuobaudą – areštą, skaičiaus. Jei asmuo individualiu verslu arba profesine veikla vertėsi trumpiau negu 12 mėnesių, žalos dydis apskaičiuojamas ta pačia tvarka už visą verslo ar profesinės veiklos laikotarpį.

4. Individualios (personalinės) įmonės savininkui, kurio įmonės veikla nutrūko dėl neteisėto kalinimo, neteisėto kardomojo kalinimo (suėmimo), neteisėto sulaikymo ar neteisėtos administracinės nuobaudos – arešto, žalos dydis apskaičiuojamas pagal paskutinių praėjusių finansinių metų jo įmonės ataskaitinius rodiklius: įmonės apmokestintos pajamos (pajamos, likusios atskaičius mokesčius) padalijamos iš tų finansinių metų kalendorinių dienų skaičiaus ir padauginamos iš kalendorinių dienų, kurias asmuo buvo neteisėtai kalintas, neteisėtai suimtas, neteisėtai sulaikytas ar atliko neteisėtai paskirtą administracinę nuobaudą – areštą, skaičiaus. Jei individuali (personalinė) įmonė vykdė veiklą ne visus finansinius metus, žalos dydis apskaičiuojamas ta pačia tvarka už visą įmonės veiklos laikotarpį.

5. Asmeniui, kuris mokosi (moksleiviui, studentui ir pan.), ir asmeniui, kuris nedirbo pagal darbo sutartį, nesivertė individualiu verslu ar profesine veikla, bet užsiregistravo valstybinėje darbo biržoje, atlyginama už kiekvieną neteisėto kalinimo, neteisėto kardomojo kalinimo (suėmimo), neteisėto sulaikymo ar neteisėtos administracinės nuobaudos – arešto dieną. Žalos dydis

apskaičiuojamas pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatytą minimalią mėnesinę algą: ši alga padalijama iš 30 ir padauginama iš kalendorinių dienų, kurias asmuo buvo neteisėtai kalintas, neteisėtai suimtas, neteisėtai sulaikytas ar atliko neteisėtai paskirtą administracinę nuobaudą – areštą, skaičiaus.

6. Valstybės tarnautojams, valstybės politikams, teisėjams ir valstybės pareigūnams žalos dydis už neteisėto kalinimo, neteisėto kardomojo kalinimo (suėmimo), neteisėto sulaikymo ar neteisėtos administracinės nuobaudos – arešto laiką apskaičiuojamas pagal vidutinį darbo užmokestį, kuris apskaičiuojamas Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka.

7. Jeigu konfiskuoto turto neįmanoma grąžinti natūra, žala dėl turto konfiskavimo apskaičiuojama pagal teismo nuosprendžio priėmimo dieną buvusią konfiskuoto turto rinkos vertę, apskaičiuotą Lietuvos Respublikos turto ir verslo vertinimo pagrindų įstatymo nustatyta tvarka.

8. Asmeniui, kuriam buvo paskirti pataisos darbai, atlyginama žala, atsiradusi dėl jo darbo užmokesčio dalies atskaitymo į valstybės pajamas.

9. Žala, atsiradusi dėl baudos paskyrimo, atlyginama atsižvelgiant į asmens pinigais į valstybės pajamas sumokėtą sumą ir į iš asmens pajamų bei turto, iš kurio buvo bauda išieškota, į valstybės pajamas išieškotas sumas.

10. Išlaidų advokato teisinei pagalbai baudžiamojoje ar administracinio teisės pažeidimo byloje apmokėti, išskyrus atvejus, kai baudžiamojoje byloje gynėjo dalyvavimas buvo būtinas ir kai teikiama valstybės garantuojama teisinė pagalba, dydis nustatomas pagal teisinės pagalbos sutartį, tačiau ši suma negali viršyti teisingumo ministro kartu su Lietuvos advokatų tarybos pirmininku patvirtintose rekomendacijose dėl užmokesčio už advokato teikiamą teisinę pagalbą nustatyto dydžio.

11. Atlygintinos neturtinės žalos dydis nustatomas atsižvelgiant į kaltinimo sunkumą, paskirtos bausmės arba nuobaudos dydį, neteisėto laisvės atėmimo, neteisėto kardomojo kalinimo (suėmimo), neteisėto sulaikymo ar neteisėtos administracinės nuobaudos – arešto laiką, informacijos apie neteisėtą nuteisimą, neteisėtą kardomąjį kalinimą (suėmimą), neteisėtą sulaikymą, neteisėtą procesinių prievartos priemonių pritaikymą ar neteisėtą administracinės nuobaudos – arešto paskyrimą viešą paskelbimą ir kitas neturtinės žalos pasekmes, taip pat kitokias aplinkybes.

5 straipsnis. Valstybės regreso (atgręžtinio reikalavimo) teisė į žalą padariusį asmenį

1. Valstybė, atlyginusi dėl ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuratūros ar teismo pareigūno, teisėjo tyčinių veiksmų (aktų), o kitų valdžios institucijų pareigūnų, valstybės tarnautojų ar kitų darbuotojų kaltų veiksmų (aktų) atsiradusią žalą, įgyja regreso (atgręžtinio reikalavimo) teisę teismo tvarka išieškoti iš šių asmenų tiek, kiek ji sumokėjo, bet ne daugiau kaip 9 vidutinius jų darbo užmokesčius, jeigu kiti įstatymai nenustato kitaip.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [X-370](#), 2005-10-18, *Žin.*, 2005, Nr. 127-4532 (2005-10-27), i. k. 1051010ISTA000X-370

2. Valstybė, atlyginusi žalą, įgyja regreso (atgręžtinio reikalavimo) teisę į asmenį, melagingai pranešusį apie nusikalstamą veiką, melagingai asmenį įskundusį, kad šis padarė nusikalstamą veiką ar administracinį nusižengimą, arba asmenį, davusį melagingus parodymus, melagingą eksperto ar revizoriaus išvadą, melagingą specialisto paaiškinimą ar išvadą arba pateikęs žinomai neteisingą vertimą, jeigu šiais veiksmais toks asmuo padarė nusikalstamą veiką, kuri nustatyta įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [IX-1437](#), 2003-04-03, *Žin.*, 2003, Nr. 38-1682 (2003-04-24), i. k. 1031010ISTA0IX-1437

Nr. [XII-2716](#), 2016-11-03, paskelbta TAR 2016-11-09, i. k. 2016-26501

3. Lėšos, kurias valstybė išieškojo regreso (atgręžtinio reikalavimo) tvarka, sumokamos į valstybės biudžetą.

4. Šio straipsnio 1 dalyje numatytais atvejais valstybei atstovauja institucija, dėl kurios pareigūno, valstybės tarnautojo ar kito darbuotojo neteisėtų veiksmų (aktų) atsirado žala. Kai žala atsirado dėl teismo pareigūno, teisėjo ar teismo veiksmų (aktų), valstybei atstovauja Teisingumo ministerija. Valstybei atstovaujančios institucijos privalo pareikšti ieškinį dėl žalos išieškojimo regreso (atgręžtinio reikalavimo) tvarka, jei valstybės tarnautojas ar kitas darbuotojas jos neatlygino savo noru.

5. Šio straipsnio 2 dalyje numatytais atvejais valstybei atstovauja Lietuvos Respublikos Vyriausybė arba jos įgaliota institucija.

5¹ straipsnis. Atstovavimas valstybei ir Lietuvos Respublikos Vyriausybei

1. Valstybei teisme, arbitraže atstovauja Lietuvos Respublikos Vyriausybė ar jos įgaliota valstybės institucija (įstaiga), įstatymų nustatytais atvejais – kita institucija. Lietuvos Respublikos Vyriausybei teisme, arbitraže atstovauja jos įgaliota valstybės institucija (įstaiga). Atstovavimo valstybei ir Lietuvos Respublikos Vyriausybei teismuose taisyklės nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybė.

2. Bylose, iškeltose dėl sutartinių santykių, valstybei teisme, arbitraže atstovauja sutartį pasirašiusi institucija. Jeigu ši institucija likviduota ar reorganizuota, valstybei atstovauja šios institucijos teisių ir (ar) funkcijų perėmėjas, o kai jo nėra, – Lietuvos Respublikos Vyriausybė ar jos įgaliota institucija.

3. Europos Sąjungos Teisingumo Teisme ir Europos laisvosios prekybos asociacijos teisme Lietuvos valstybei atstovauja Lietuvos Respublikos Vyriausybė ar jos įgaliota valstybės institucija (įstaiga). Europos Žmogaus Teisių Teisme, Jungtinių Tautų Žmogaus teisių komitete nagrinėjant bylas prieš Lietuvą valstybei atstovauja Lietuvos Respublikos Vyriausybės atstovas Europos Žmogaus Teisių Teisme.

4. Atstovaujant valstybei, laikomasi šių principų:

1) valstybės interesų gynimo efektyvumo – t. y. sprendimais, susijusiais su atstovavimu valstybei, turi būti siekiama maksimalios naudos valstybei;

2) bendradarbiavimo – t. y. institucijos, atstovaudamos valstybei, turi teisę gauti iš valstybės ir savivaldybių institucijų tinkamam valstybės atstovavimui reikalingą valstybės ir savivaldybių institucijų turimą ar kontroliuojamą informaciją, dokumentus, jų nuorašus. Informaciją privaloma pateikti per valstybei atstovaujančios institucijos nurodytą terminą.

5. Atstovaujant valstybei ir (arba) Lietuvos Respublikos Vyriausybei, gali būti pasitelkiami advokatai (kiti teisininkai, bylos nagrinėjimo valstybėje turintys teisę teikti teises paslaugas), jeigu byla yra sudėtinga, reikia specialių žinių, patyrimo, užsienio valstybių teisės žinių arba kitais atvejais, kai tai yra būtina tinkamam ir efektyviam valstybės ir (arba) Lietuvos Respublikos Vyriausybės interesų gynimui.

6. Šis straipsnis taikomas ir tais atvejais, kai siekiama ginčus išspręsti kitose ginčų sprendimo institucijose ar derybų būdu, taip pat vykdymo proceso metu, jeigu išieškoma iš valstybės biudžeto.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [XII-1762](#), 2015-06-09, paskelbta TAR 2015-06-15, i. k. 2015-09298

5² straipsnis. Bendrų jungtinių tyrimo grupių pareigūnų padarytos žalos atlyginimas

1. Europos Sąjungos bendroje (jungtinėje) tyrimo grupėje dalyvavusių ir baudžiamojo proceso veiksmus Lietuvos Respublikoje atlikusių užsienio valstybių pareigūnų veiksmais (neveikimu) Lietuvos Respublikoje padaryta žala atlyginama tokiais pat sąlygomis ir tvarka kaip ir Lietuvos Respublikos pareigūnų padaryta žala. Šalių teisės ir pareigos pagal prievoles, atsirandančias dėl padarytos žalos, nustatomos pagal Lietuvos Respublikos teisę.

2. Bylose dėl Europos Sąjungos bendroje (jungtinėje) tyrimo grupėje dalyvavusių ir baudžiamojo proceso veiksmus Lietuvos Respublikoje atlikusių užsienio valstybių pareigūnų

veiksmams (neveikimu) Lietuvos Respublikoje padarytos žalos atlyginimo Lietuvos valstybei atstovauja Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra.

3. Teisingumo ministerija, atlyginusi žalą pagal šio straipsnio 1 dalį, kreipiasi į valstybės, kurios pareigūnai, veikdami Lietuvos Respublikos teritorijoje, padarė žalą asmeniui, kompetentingą instituciją dėl nukentėjusiam ar turinčiam teisę gauti išmoką asmeniui išmokėtų lėšų kompensavimo.

4. Kai Lietuvos Respublikos pareigūnai, dalyvaudami Europos Sąjungos bendroje (jungtinėje) tyrimo grupėje, padaro žalą užsienio valstybės teritorijoje, Teisingumo ministerija pagal užsienio valstybės pateiktus dokumentus kompensuoja šiai valstybei visas lėšas, kurias ji sumokėjo nukentėjusiems ar turintiems teisę gauti išmokas asmenims.

5. Šio straipsnio nuostatos dėl žalos atlyginimo, jeigu Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys nenustato kitaip, taikomos ir tais atvejais, kai bendroji (jungtinė) tyrimo grupė yra sudaryta vadovaujantis tarptautinėmis sutartimis.

Papildyta straipsniu:

Nr. [X-370](#), 2005-10-18, *Žin.*, 2005, Nr. 127-4532 (2005-10-27), i. k. 1051010ISTA000X-370

6 straipsnis. Baigiamosios nuostatos

Kol Lietuvos Respublikos valstybės biudžete nėra numatyta lėšų žalai, atsiradusiai dėl valdžios institucijų neteisėtų veiksmų, atlyginti, ši žala atlyginama iš Teisingumo ministerijai skirtų asignavimų ikiteisminio tyrimo įstaigų, prokuratūros pareigūnų ir teismo (teisėjo) neteisėtais veiksmais padarytai žalai atlyginti ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės rezervo lėšų.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [X-370](#), 2005-10-18, *Žin.*, 2005, Nr. 127-4532 (2005-10-27), i. k. 1051010ISTA000X-370

7 straipsnis. Įstatymų pripažinimas netekusiais galios

Įsigaliojus šiam Įstatymui, netenka galios:

1) Lietuvos Respublikos žalos, padarytos neteisėtais kvotos, tardymo, prokuratūros ir teismo veiksmais, atlyginimo įstatymas (*Žin.*, 1997, Nr. [104-2618](#)).

2) Lietuvos Respublikos žalos, padarytos neteisėtais kovotos, tardymo, prokuratūros ir teismo veiksmais, atlyginimo įstatymo 3, 4, 5, 6, 7 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymas (*Žin.*, 2001, Nr. [28-895](#)).

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

RESPUBLIKOS PREZIDENTAS

VALDAS ADAMKUS

Lietuvos Respublikos
žalos, atsiradusios dėl valdžios
institucijų neteisėtų veiksmų,
atlyginimo ir atstovavimo valstybei
ir Lietuvos Respublikos
Vyriausybei įstatymo
priedas

IGYVENDINAMI EUROPOS SĄJUNGOS TEISĖS AKTAI

2002 m. birželio 13 d. Tarybos pagrindų sprendimas (2002/465/TVR) dėl bendrų tyrimo grupių.

Papildyta priedu:

Nr. [X-370](#), 2005-10-18, *Žin.*, 2005, Nr. 127-4532 (2005-10-27), i. k. 1051010ISTA000X-370

Priedo pakeitimai:

Nr. [XII-1762](#), 2015-06-09, paskelbta TAR 2015-06-15, i. k. 2015-09298

Pakeitimai:

1.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [IX-1437](#), 2003-04-03, Žin., 2003, Nr. 38-1682 (2003-04-24), i. k. 1031010ISTA0IX-1437

Lietuvos Respublikos žalos, atsiradusios dėl valdžios institucijų neteisėtų veiksmų, atlyginimo įstatymo 5 straipsnio pakeitimo įstatymas

2.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [IX-2092](#), 2004-03-30, Žin., 2004, Nr. 55-1888 (2004-04-16), i. k. 1041010ISTA0IX-2092

Lietuvos Respublikos žalos, atsiradusios dėl valdžios institucijų neteisėtų veiksmų, atlyginimo įstatymo 1, 2, 3, 4 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymas

3.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [X-370](#), 2005-10-18, Žin., 2005, Nr. 127-4532 (2005-10-27), i. k. 1051010ISTA000X-370

Lietuvos Respublikos žalos, atsiradusios dėl valdžios institucijų neteisėtų veiksmų, atlyginimo įstatymo pakeitimo ir papildymo įstatymas

4.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [XII-1257](#), 2014-10-16, paskelbta TAR 2014-10-27, i. k. 2014-14861

Lietuvos Respublikos žalos, atsiradusios dėl valdžios institucijų neteisėtų veiksmų, atlyginimo ir atstovavimo valstybei įstatymo Nr. IX-895 4 straipsnio pakeitimo įstatymas

5.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [XII-1762](#), 2015-06-09, paskelbta TAR 2015-06-15, i. k. 2015-09298

Lietuvos Respublikos žalos, atsiradusios dėl valdžios institucijų neteisėtų veiksmų, atlyginimo ir atstovavimo valstybei įstatymo Nr. IX-895 pavadinimo, 1, 2, 5-1 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymas

6.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [XII-2716](#), 2016-11-03, paskelbta TAR 2016-11-09, i. k. 2016-26501

Lietuvos Respublikos žalos, atsiradusios dėl valdžios institucijų neteisėtų veiksmų, atlyginimo ir atstovavimo valstybei ir Lietuvos Respublikos Vyriausybei įstatymo Nr. IX-895 5 straipsnio pakeitimo įstatymas